13.5.2025 Julkinen

Eduskunta
Talousvaliokunta

E 24/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission luonnosehdotus Puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteiksi

Eduskunnan käsittelyssä on valtioneuvoston selvitys E 24/2025 vp koskien komission luonnosehdotusta puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteiksi (CISAF). Talousvaliokunta on pyytänyt asiassa valtionvarainministeriön lausuntoa. Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Juuri voimaan tulleella lailla eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä (148/2025) Suomessa otettiin käyttöön kohdennettu verokannustin eräille puhtaan siirtymän kannalta merkittäville investoinneille. Investointien verohyvityksellä tuetaan i) uusiutuvan energian tuotantoa ja varastointia, II) teollisuuden hiilestä irtautumista ja energiatehokkuustoimia sekä III) investointeja nollatalouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille. Kyseessä on Suomen verojärjestelmässä uudenlainen kannustin, sillä kyseessä on ainoa suoraan yhteisöverosta tehtävä vähennys (eli verohyvitys). Kannustimen tavoitteena on saada sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja liikkeelle ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen.

Verohyvitys on voimassa vuoden 2025 loppuun eli hyvitystä on haettava ja se on myönnettävä vuoden 2025 loppuun mennessä. Verohyvityksen käyttöönottoa perusteltiin sillä, että nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa sekä EU:n muuttuneissa valtiontukipolitiikan oloissa kilpailu teollisista investoinneista on kiihtynyt ja Suomen kilpailuasema teollisista investoinneista on heikentynyt yleistyneiden valtiontukiohjelmien vaikutuksesta. Investointien verohyvitystä käsiteltiin myös talousvaliokunnassa ja talousvaliokunta antoi asiassa lausunnon TaVL 2/2025 vp valtiovarainvaliokunnalle.

Hallituksen puoliväliriihessä hallitus linjasi verohyvityksen jatkosta. Riihikirjauksen mukaan, jos EU:n valtiontukipoikkeuksien puiteohjelmaa jatketaan, jatketaan Suomen suurten investointien verohyvitystä. Mahdolliset laajennukset valtiontukiohjelman käyttöalaan, kuten teknisiin hiilinieluihin, otetaan käyttöön mahdollisimman laajasti. Riihikirjauksen mukaan myös tarkastellaan verohyvitykseen oikeuttavan investoinnin alarajaa uuden valtiontukiohjelman laatimisen yhteydessä. Riihikirjauksessa todetaan, että uudessa kansallisessa ohjelmassa mahdollistetaan erilaiset hiilidioksidin talteenottoon, hyötykäyttöön ja

varastointiin liittyvät investoinnit. Lisäksi arvioidaan käyttöalan laajentamista useamman investoinnin investointiohjelmaan.

Nyt eduskunnan käsittelyssä oleva komission luonnosehdotus puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteista on merkityksellinen mahdollisen verohyvityksen jatkon valmistelun kannalta. Kuten valtioneuvoston selvityksessä E 24/2025 vp todetaan, ehdotetut puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteet rakentuvat Ukrainan sodan vuoksi joustavoitettujen valtiontuen tilapäisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden (TCTF) niin kutsuttujen siirtymätukien (TCTF:n jaksot 2.5, 2.6 ja 2.8) soveltamisesta kertyneelle kokemukselle. Suomen nykyinen, vuoden 2025 loppuun voimassa oleva puhtaan siirtymän investointien verohyvitys on hyväksytty yhteismarkkinoille sopivaksi valtiontueksi juuri mainittujen TCTF:n jaksojen 2.5, 2.6 ja 2.8 perusteella. Verohyvityksen jatko olisi tarkoitus valmistella puolestaan siten, että se täyttäisi CISAF-puitteiden uusiutuvan energian investointien, teollisuusprosessien vähähiilistämis- ja energiatehokkuusinvestointien sekä strategisten alojen investointien valtiontuille asetetut vaatimukset.

Valtiovarainministeriö pitää valtioneuvoston selvityksessä E 24/2025 esitettyjä kantoja CISAF-luonnokseen perusteltuina ja yhtyy näkemykseen siitä, että Suomen näkökulmasta ensisijainen ratkaisu olisi, että EU:n valtiontukisäännöissä palattaisiin mahdollisimman nopeasti kriisejä edeltäneeseen normaalitilaan, eikä tilapäisiksi tarkoitettuja joustoja siten jatketa. Jos joustoja kuitenkin nyt ehdotetulla tavalla oltaisiin jatkamassa, on perusteltua, että CISAF mahdollistaa tukien myöntämisen myös verotuksen kautta. On esitetty, että suorien tukien lisäksi Suomen kaltainen pieni maa voi osallistua tukikilpailuun verotuksen keinoin.[1] CISAF-luonnoksen ehdot ovat kuitenkin sen verran erilaiset TCTF:ään verrattuna, ettei se suoraan näyttäisi mahdollistavan nykyisen verohyvityksen voimassaolon jatkoa, vaan vaatii erillisen uutta verohyvitystä koskevan lainsäädännön laatimisen. Esimerkiksi tukimäärät eivät ole yhtenäiset eikä CISAF-luonnos mahdollistaisi kaikille investointityypeille nykyisen suuruista verohyvitystä.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että CISAF-luonnoksessa nimenomaisesti todetaan, että verotukien kohdalla tukien enimmäismäärät viittaavat tuen ns. bruttoavustusekvivalenttiin eli diskontattuun arvoon. Tämän voidaan katsoa asettavan usein pidemmällä aikavälillä käytettävät verotuet, kuten Suomen verohyvityksen, taloudellisesti tasavertaisempaan asemaan nopeammassa aikataulussa myönnettävien suorien tukien kanssa. Mahdollisen verohyvityksen jatkon valmistelun kannalta on myös perusteltua, että tukien enimmäismäärä voidaan määrittää helpotetusti kokonaiskustannusten perusteella tarjouskilpailumenettelyn tai rahoitusvajelaskelman sijaan. Tarjouskilpailumenettelyn yhdistäminen investointihyvityksen kaltaiseen verotukeen ei olisi käytännössä toteutettavissa oleva ratkaisu. Myös verohyvityksen enimmäismäärän määrittäminen yrityskohtaisesti

[1] Ali-Yrkkö, Kuusela, Kuusi (2024): Geopolitiikka muuttaa maailmantaloutta, Etla Raportit 150

rahoitusvajelaskelman perusteella olisi Suomen verojärjestelmän perusperiaatteista merkittävästi poikkeava ratkaisu. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan e-kirjeessä esitetyssä Suomen kannassa on asianmukaisesti myös huomioitu niitä tukipuitteiden soveltamisalaa koskevia näkökohtia, joita nousi esille vuoden 2025 verohyvityksen valmistelun ja eduskuntakäsittelyn yhteydessä esimerkiksi teknologianeutraalimmasta lähestymistavasta teollisuuden vähähiilistämisinvestoinneissa, puhtaalla sähköllä tuotetun vedyn asemasta ja tuettavien investointien valmistumiselle asetetusta 36 kuukauden määräajasta.

Osastopäällikkö, ylijohtaja Terhi Järvikare

Erityisasiantuntija Laura Puro